

## สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

## สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (operational study) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวต่อทักษะการดูแลของผู้ดูแลที่เป็นโรคจิตเภท โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้บริการ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่มสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มผู้ดูแลที่เป็นโรคจิตเภทซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคจิตเภทของโรงพยาบาลพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยศึกษาในบุคลากรที่มสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด จำนวน 3 ราย ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี ยินดีให้ความร่วมมือและสมัครใจในการศึกษานี้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลที่เป็นโรคจิตเภท ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยศึกษาในผู้ดูแลที่เป็นโรคจิตเภทซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคจิตเภทของโรงพยาบาลพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 8 ราย ยินดีให้ความร่วมมือ และสมัครใจในการศึกษานี้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้การประเมินตามคุณลักษณะของนวัตกรรมที่ยอมรับของโรเจอร์ (Roger as cited in Burns & Grove, 2005) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลประชากรบุคลากรที่มสุขภาพ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรที่มสุขภาพ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ คุณลักษณะของการยอมรับนวัตกรรมตามแนวคิดของ โรเจอร์ ต่อโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว ข้อคำถามครอบคลุมด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว หลังจากนั้นผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำ

ข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลลัพธ์ทางด้านปฏิบัติการ คือ แบบวัดทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านที่พัฒนาโดย ภัทราภรณ์ หุ่นปันคำ, สิริลักษณ์ วรรณะพงษ์, ลำเนาวัลย์ เรืองยศ, ปรีทรรศ ศิลปกิจ, และ สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล (2548) ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว และผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือดังกล่าว ไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.89 และทั้งสองแบบประเมินมีอยู่ในภาคผนวก ก

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทะเบียนผู้ป่วยจิตเวชของโรงพยาบาลพร้าวที่อยู่ในพื้นที่ตำบลแม่บั้ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และได้ทำจดหมายเชิญกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงโครงการ เมื่อกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบสมัครใจเข้าร่วมโครงการแล้วจึงนัดหมายในการ เข้ากลุ่มโดยตอบแบบสอบถามทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านสำหรับผู้ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเวช จากนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแลได้รับการฝึกทักษะในการดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเวช ตามโปรแกรมการการดูแลผู้ป่วย จิตเวชโดยครอบครัว ของ ภัทราภรณ์ หุ่นปันคำ, สิริลักษณ์ วรรณะพงษ์, ลำเนาวัลย์ เรืองยศ, ปรีทรรศ ศิลปกิจ, และ สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล (2548) โดยทีมผู้ศึกษาจำนวน 6 ครั้ง โดยให้ความรู้ตามโปรแกรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆละ 1-2 ชั่วโมง หลังเสร็จสิ้นการอบรมทุกครั้งจะมีการมอบหมายให้กลุ่มตัวอย่างนำทักษะที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม ไปปฏิบัติจริงเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนวันนัดหมายให้มาร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป พร้อมบันทึกผลการนำทักษะการดูแลไปใช้กับผู้ที่เป็นโรคจิตเวชที่บ้าน หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมครบ 6 ครั้ง ผู้ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเวชได้ตอบแบบสอบถามทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านสำหรับผู้ดูแลหลังเข้าร่วมโปรแกรม

#### ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับคะแนนทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านสูงกว่าก่อนที่ผู้ดูแลได้รับโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน โดยมีทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านในระดับสูงทั้งหมด ร้อยละ 100
2. ความคิดเห็นต่อการใช้โปรแกรมของบุคลากรผู้ที่ใช้โปรแกรมทั้ง 3 ราย เห็นด้วยทั้งหมด ในด้านต่อไปนี้ 1) ทีมพยาบาลเห็นด้วยกับคุณประโยชน์ที่ได้รับจากนวัตกรรม (relation advantage) 2) การเข้ากันเป็นสิ่งที่ดีกับได้ดีกับสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือประสบการณ์เดิม (compatibility) 3) ความซับซ้อน (complexity) 4) การทดลองได้ (trialability) 5) การสังเกตได้ (observability) โดยทั้งหมดเห็นด้วย (ร้อยละ 100)

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

1. เสนอนโยบายต่อผู้บริหารและทีมสุขภาพของหน่วยงานให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสนับสนุนการนำโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวไปใช้ในงานประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อผู้ดูแลที่เป็นโรคจิตเภท ให้การดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ที่เป็นโรคอยู่ในกับครอบครัวและชุมชนได้ใกล้เคียงกับภาวะปกติให้นานยิ่งขึ้น
2. การใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว ได้ผลลัพธ์ที่ดีหน่วยงานควรนำไปใช้เป็นมาตรฐานในการดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่บ้าน เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพงานบริการสุขภาพจิตโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน
3. การนำผลการศึกษาโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวไปใช้ในการฝึกทักษะการดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่บ้านควรมีการปรับการนัดทำกลุ่มให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่ในกรณีที่ผู้ดูแลไม่สามารถเข้ากลุ่มได้ตามนัด เช่น การศึกษาครั้งนี้ได้มีการกระตุ้นเตือนผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก่อนถึงวันนัด และหากผู้ดูแลมีความจำเป็นที่ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มในครั้งนั้นได้ก็จะฝากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มาแจ้งที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่บึง ผู้ศึกษาจึงได้ติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อฝึกทักษะเป็นรายบุคคลครั้งต่อไปจึงมาเข้ากลุ่มตามปกติ
4. การฝึกทักษะการดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่บ้านครั้งที่ 3 เป็นความรู้เกี่ยวกับยา รวมทั้งการรักษาอื่นๆ ที่ใช้รักษาโรคจิตเวชนั้น หากผู้ดูแลที่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาอังกฤษได้ควรให้ผู้ดูแลนายาที่ผู้ที่เป็นโรคจิตเภทรับประทานมาด้วย เพื่อทำความเข้าใจในเกี่ยวกับเรื่องยาได้ดียิ่งขึ้น

### ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือ

1. ควรประเมินประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว หลังการได้รับโปรแกรมในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ประเมินผลในระยะ 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อติดตามคะแนนทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. การศึกษาประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว  
ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในหลายๆ พื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ใน  
หน่วยงาน และเพื่อพัฒนาทักษะของผู้ดูแลในการดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภทที่อยู่ในชุมชน